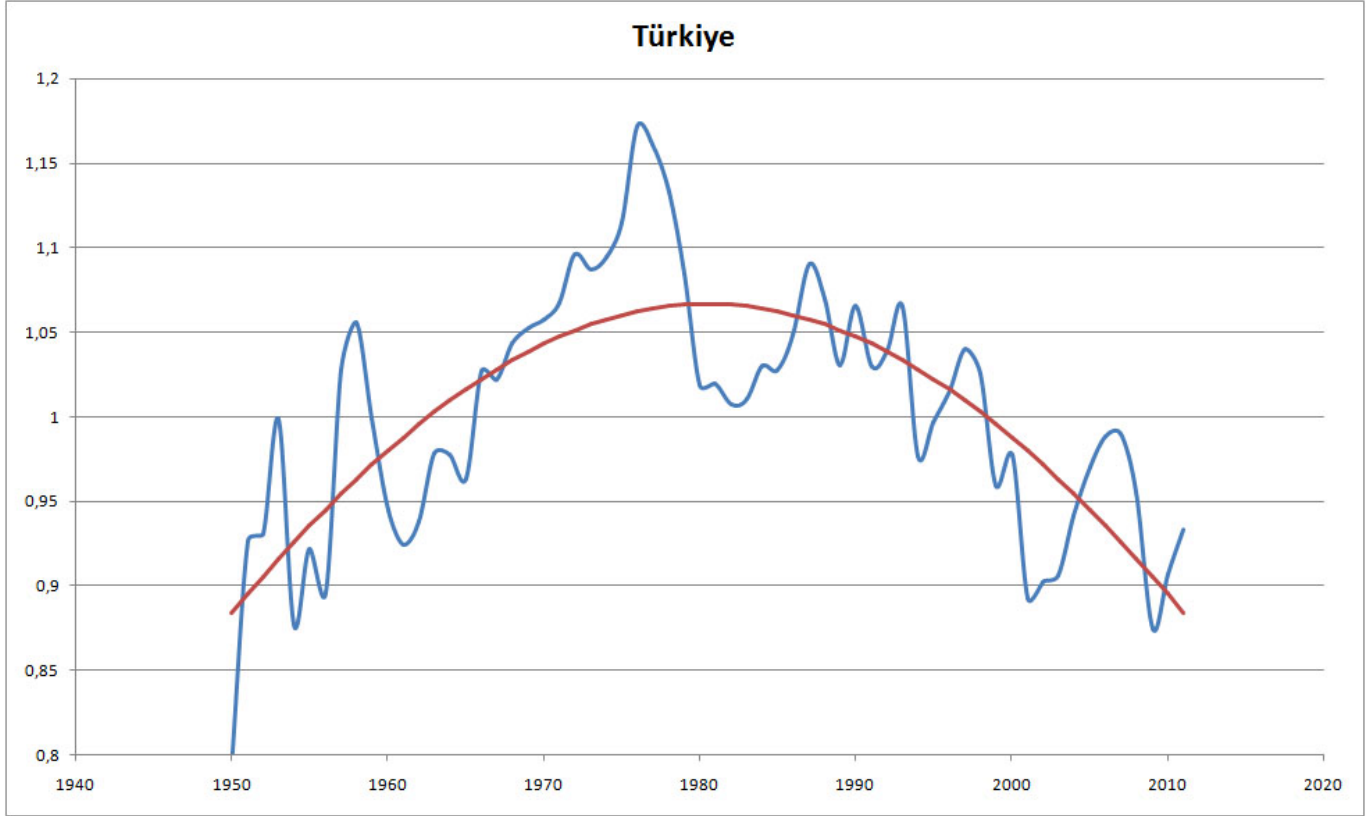

Dünya ekonomisiyle ilgili 1950-2011 yılları arasındaki gelişmelerin çözümlemesini yaparken karşıma Türkiye hakkındaki çarpıcı bir olgu çıktı.

Değişik veri kümeleriyle çözümler yapıyorum. [PWT 8.0](#) çalışması içinde, ulusal gelir hesaplarıyla ilgili, uzun dönemli, geniş kapsamlı ve iç tutarlılığı olan veriler bulunuyor. Ulusal muhasebe kayıtları hep tartışmalıdır. Ancak uzun dönemli çözümleri etkileyecek manipulasyonlar, şimdilik olanaklı gözüküyor.

Dünya ekonomisindeki ülkelerin 1950 ile 2011 arasındaki normal büyüme oranı yüzde 3,49'dır. Normal büyüme oranıyla yakınsama ya da yakalama etkisinden, daha doğrusu eşitsiz büyüme etkisinden arındırılmış ortalama yıllık büyüme oranını kast ediyorum.

Herhangi bir ulusal ekonominin dünyanın normal büyüme oranından ulusun içinde bulunduğu koşullara bağlı olan normal bir sapması vardır. Türkiye'nin 1950 ile 2011 arasındaki normal sapması binde 8,69'tür. Dolayısıyla Türkiye'nin bu dönemdeki normal büyüme oranı yüzde 4,45 ($3,49+0,86$) oldu.

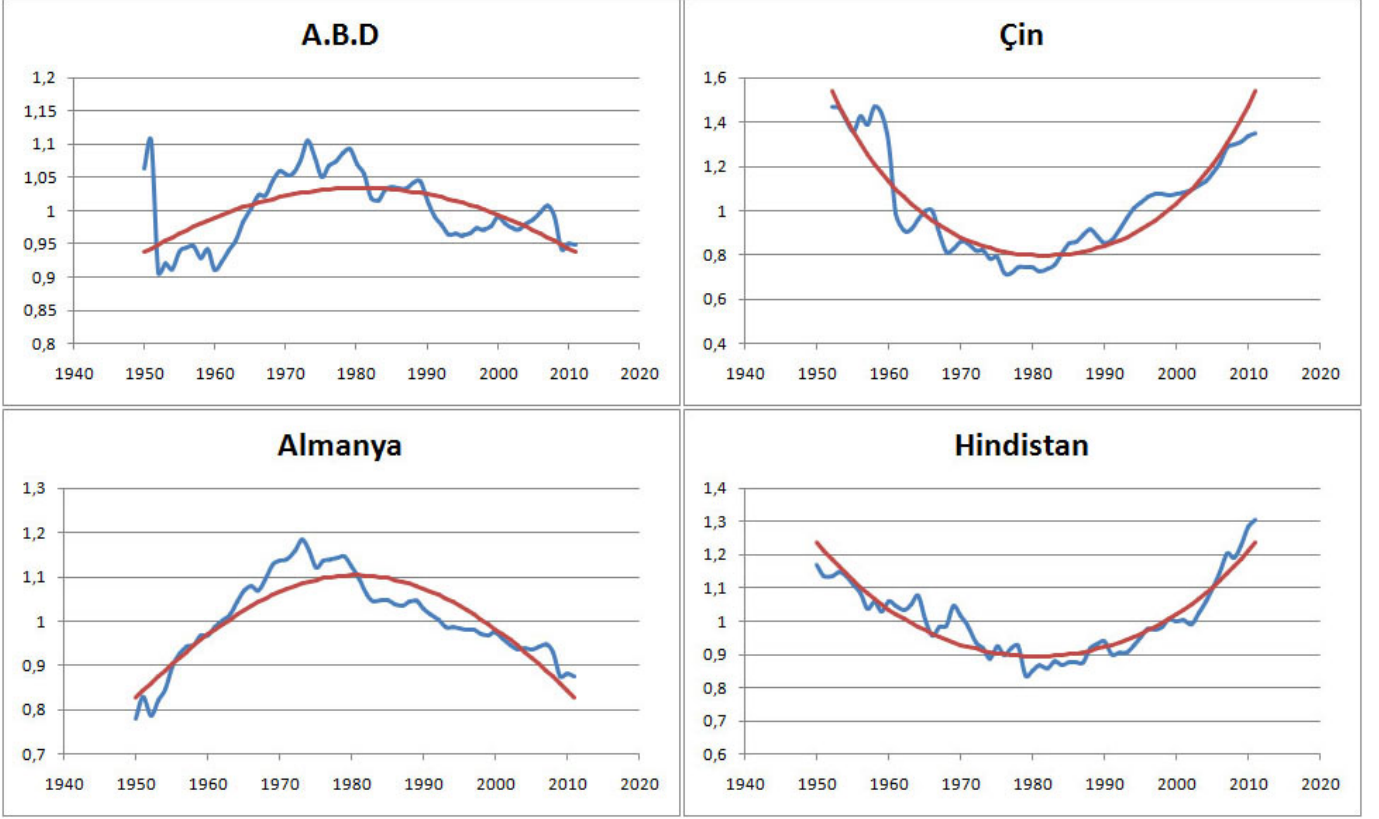

Türkiye'nin ulusal gelirin normalinden sapma çarpanı

Yukarıdaki şekil, Türkiye'nin ulusal gelirin normal yıllık düzeyinden sapmasını gösteriyor. Mavi diziye karşılık gelen yıllık değerler 1 civarında değerler alıyor. Normal büyümeye göre hesaplanmış yıllık ulusal gelirleri bunlarla çarptığımızda bize o yıl gözlemlenen ulusal geliri veriyor. (Burada sözü geçen ulusal gelir sabit fiyatlarla hesaplanmıştır.)

Kırmızı eğri, yıllık sapmaları elediğimizde sapma çarpanının gelişimini gösteriyor. Kırmızı eğri, bir ters u eğrisi; 1980'e kadar ulusal gelir, 1950-2011 gelişimine göre normal düzeyinin yüzde 6,45 üzerine çıkıyor. Sonra düşüş başlıyor ve 2011 itibariyle ulusal gelir, normal gelişimiyle olması gereken düzeyin 6,94 altına geliyor.

Durum başka ülkeler için nasıldır diye bakacak olursak aşağıdaki şekilde olduğu gibi.

ABD, Çin, Almanya ve Hindistan'nın ulusal gelirinin normalinden sapma çarpanları

U şeklindeki eğri, düzenli ivmelenen; ters u şeklindeki eğri ise düzenli yavaşlayan ekonomilere karşılık gelir. Amerika ve Almanya yavaşlayan, yani büyüme hızı düşen ülkelerdir. Çin ve Hindistan ise ivmelenen, yani büyüme hızı artan ülkelerdir. Buraya kadar şaşacak bir şey yok. Kafayı kurcalayan olgu, Türkiye'nin Çin ve Hindistan gibi ivmelenmeyip Amerika ve Almanya'ya bağlı olarak yavaşlamasıdır.

1 Mayıs 1977

Türkiye'nin durumuna daha yakından bakılacak olursa, 1980'e doğru Türkiye'nin farklı bir normal gelişme eğiliminde olduğu görülür. Sürekli yükseliştedir. 1977 yılında normalin yüzde 14,96 üzerine çıktı. 1980 öncesi gelişmeye bakıldığında bu normalin üstü değil normalin bizzat kendisi belki de altı olabilirdi. Sonra 1980'de ve sonrasında bir şeyler oldu ve ivmelenme tersine çevrildi.

12 Eylül 1980

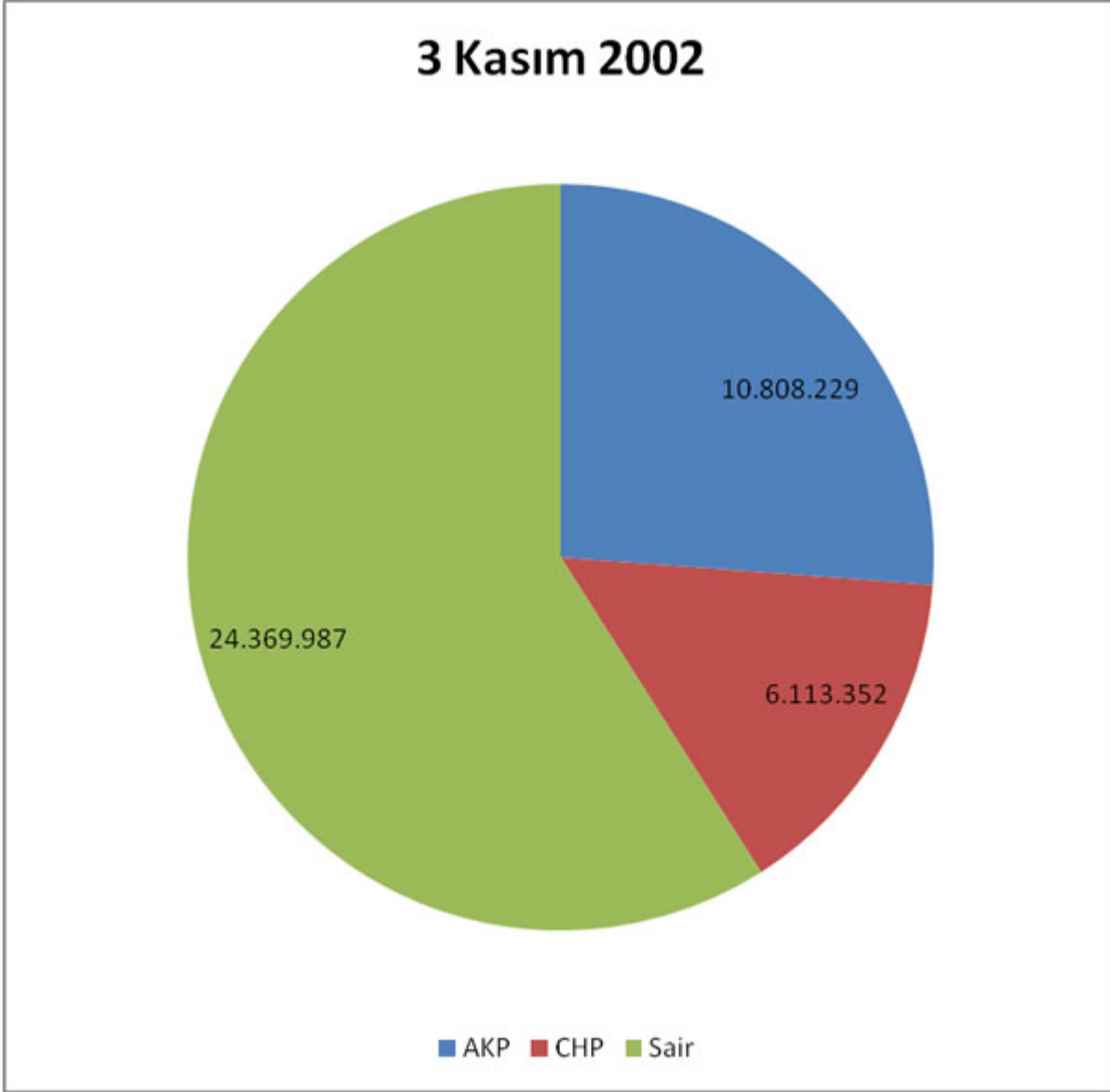
1980'de doğanlar 2002'de 23 yaşındaydı, bugün 35. İnsan büyür, uzar, daha kilolu olur. 35

yaşındaki kilosunu ve uzunluğunu, doğum kilo ve uzunluğuyla karşılaştırıp sonra da büyümüş olmakla övünmek abestir. Bunun 35 yaşı için bir normu varsa o norma göre daha mı iyi daha mı kötü olduğuna bakmak anlamlıdır. Ekonominin çözümlemenin gösterdiği gibi ulusal gelire bakıldığında normal bir büyümesi vardır. Bu normal büyümeye göre daha mı iyi daha mı kötü olduğuna bakmak uygundur. 1980'den sonrası hep daha kötüleşti.

Ulusal ekonomi öyle kolay kolay batmaz; geri düşer, daralır, krize girer, ama yaşam sürer. Asıl olan normun gerisine düşmek ya da normu yükseltmektir. Ulusal gelir yalnızca bir istatistiktir; yani bir dizi sayıyı özetleyen bir sayıdır. Temel olarak sermaye birikiminin geldiği düzeyi gösterir; ama bunun etrafında gelişen daha bir çok şeyin özetidir de aynı zamanda.

1980 öncesinde, algı olarak günlük tedirginlikler, gelecekle ilgili belirsizlikler yoğundu. Ancak yaşayanlar biliyor, herkesin ufku açıldı. Doktor doktorluğundan, mühendis mühendisliğinden, öğretmen öğretmenliğinden memnundu; bu listeyi uzat uzatabildiğince... İnsanın içinde -öyle uçuk kaçık ham hayalleri bir yana bırakırsan- ne isterse çalışıp yapabileceğine ilişkin bir güven vardı. Her konuda umut, tüm tedirginliklerin üstüne çıkardı. Normalin üzerine çıkıldığında böyle olur. 1980'den önce umudumuz vardı, umudumuz.

1980'den sonra bu durum tersine çevrildi. İnsanın aşkla başladığı mesleğinden, işinden, uğraşından neredeyse sıdkı sıyrıldı. Yaşamının akışını değiştiremeyeceği hissine kapılmaya başladı. Yaşam neredeyse ölmeden önce oyalanmaktan başka bir şey olmaz oldu. Ekonomik büyümede normun gerisinde kalmanın insana yansıması, çalış çabala elde bir şey kalmamasıdır, giderek daha azla yetinmek, sürüklenip gitmektir.

3 Kasım 2002

Üst yapıdaki gelişmeler, açıkça ortada; esamesi bile okunmayacak aktörlerin adları ezbere biliniyor ve bunlara dış biliniyor. Böyle gelmiş böyle gider mi diye spekülasyonlar yapmadan önce fark etmek gerekir ki böyle gelmedi ve böyle gitmesi olanaklı değil.

Taksim 15 Haziran 2013

Bir ülke grubunu etkisi altında tutan ekonomik koşullar, bu ülkeleri önümüzdeki 30 yıl kadar, daha artan oranlarda yavaşlamaya giderek daralmaya sürüklüyor gibi. Türkiye'nin bunların arasında olması gerekli değil ve olmaması mümkün.